

Regeringen
Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Budgetunderlag för år 2012-2014

Statens historiska museer överlämnar härmed sitt budgetunderlag för år 2012-2014. I budgetunderlaget anmäls de frågor som bedöms förutsätta ändringar i anslaget till myndigheten, eller i övrigt är av en sådan karaktär att de bör underställas regeringen. Dessa frågor är:

1. Statens historiska museer: Säkerställande av samlingarnas långsiktiga förvaltning.

Hemställan

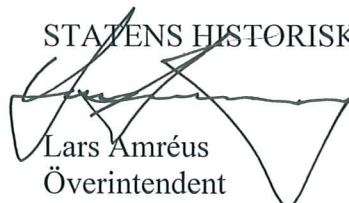
Med hänvisning till de motiveringar som redovisas i det följande hemställer Statens historiska museer (SHMM) att regeringen:

- från år 2012 ökar myndighetens anslag med minst 3,5 miljoner kronor för att bidra till att säkerställa rimliga förutsättningar för en hållbar framtida förvaltning av myndighetens samlingar,
- tar initiativ till en översyn av det uppdragsarkeologiska systemet i syfte att skapa förutsättningar för en hållbar framtida föremålsförvaltning,
- från år 2012 höjer myndighetens kontokredit hos Riksgäldskontoret till 12 miljoner kronor.

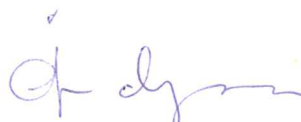
(Förhandling har skett med de fackliga organisationerna.)

Beslut i detta ärende har fattats av överintendenten Lars Amréus efter föredragning av stabsansvarig Åsa Magnusson. I ärendets slutliga handläggning har den administrativa chefen Gerd Grip, museichefen Ian Wiséhn, samt enhetschefen Mikael Jakobsson deltagit.

STATENS HISTORISKA MUSEER

Lars Amréus
Överintendent

Åsa Magnusson
Stabsansvarig

Sändlista:

Finansdepartementet
Arbetsgivarverket
Ekonomistyrningsverket
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Statskontoret

INLEDNING

Under en följd av år har kostnadsökningar i kombination med utfallet av den statliga pris- och löneomräkningen lett till att Statens historiska museers (SHMM) anslag urholkats. Särskilt betungande har varit ökade kostnader för befintliga lokaler. Inte minst genom att de senaste två årens hårda vinterklimat medfört betydande kostnadsökningar för reparationer och underhåll, vilket bekostas direkt av myndigheten genom det så kallade kostnadshyressystemet. Samtidigt har myndighetens intäkter legat på en i stort oförändrad nivå. Mot denna bakgrund har myndigheten definierat ett behov av att genomföra besparingar genom ett omställningsarbete.

Besparingarna är inte av akut karaktär, men nödvändiga för att på sikt säkerställa att myndigheten har ett rörligt ekonomiskt utrymme som är tillräckligt för att på bästa sätt fullgöra de instruktionsenliga uppgifterna och svara för en god måluppfyllelse. Om besparingarna inte genomförs under år 2011 riskerar myndigheten att hamna i betydande ekonomiska problem år 2012 och framför allt 2013.

En rad möjligheter till besparingar har övervägts. Myndighetens utgifter utgörs till betydande del av kostnader för lokaler, som reellt inte är möjliga att påverka annat än på lång sikt. Vidare har möjligheterna till besparingar setts över i de delar som rör bl.a. löpande verksamhetskostnader. Även här har möjligheterna till substantiella besparingar bedömts som små. Ett minskat öppethållande vid myndighetens museer skulle kunna leda till vissa besparingar har övervägts men har inte bedömts som aktuellt, bl.a. med hänvisning till myndighetens instruktionsenliga uppgifter.

Ett arbete med att effektivisera verksamheten genom ökad intern samordning över museigränserna inom myndigheten har genomförts. Detta omfattar bl.a. en rad stödfunktioner inom myndigheten, som inom IT, ekonomiadministration, m.m. Inom kärnverksamheten pågår ett samordningsarbete vad gäller samlingsförvaltningen, där en målbild är att myndighetens samlingar i största möjliga utsträckning skall hanteras på ett likartat sätt med utgångspunkt i samma digitala miljö. Detta bedöms i första hand leda till effektiviseringsvinster i verksamheten och kvalitetsvinster, men innebär inte minskade kostnader. Tvärtom kräver detta arbete initialt nya investeringar.

Vissa åtgärder beslutades för en längre tid sedan i syfte att på sikt minska de fasta kostnaderna. Således skall beslutet om att producera den semipermanenta utställningen Sveriges Historia vid SHM ses som ett led i en strävan att på sikt minska kostnaderna för tillfälliga utställningar vid SHM. Även vad gäller tjänstelokalerna inom myndigheten har betydande insatser genomförts för att effektivisera lokalanvändning och minimera kostnader. Inom SHM har förtätningar genomförts och lokalytor avvecklats och inom KMK sker en viss intäcksbringande andrahandsuthyrning.

Även andra effektiviseringar har genomförts, eller är pågående. Det handlar till exempel om att upprätta en IT-miljö som stöder myndighetens processer på ett effektivt sätt, men också om konkreta besparingar. Sådana besparingar sker dels genom en nyligen beslutad princip om endast en dator per anställd, vilket leder både till minskade hård- och mjukvarukostnader, samt genom olika bestämmelser inom ramen för en ny IT-policy för myndigheten som bl.a. kommer att innebära frigjord lagringskapacitet och därmed lägre kostnader. Genom översyn av avtal och framgångsrika upphandlingar har kostnader minskat, bl.a. inom området säkerhet och bevakning.

Samtidigt åläggs SHMM och andra myndigheter nya eller mer omfattande uppgifter än tidigare, som exempel kan nämnas nya vittgående krav vad gäller genomförandet av miljöledningssystem, informationssäkerhetsarbete, samt processororienterad arkivhållning samt skärpningar av upphandlingslagstiftning och redovisningsskyldighet i andra delar, vilket i sig innebär att resurser måste frigöras för hantering av dessa och liknande uppgifter.

Sammantaget finner SHMM att besparingar i den omfattning som är nödvändiga för att säkerställa en ekonomiskt hållbar utveckling för myndigheten måste ske genom minskningar av myndighetens tillsvidare anställda personal. En omställningsprocess har inletts och i nuläget bedöms mellan 5-10 tjänster beröras inom myndigheten.

För att myndigheten på sikt skall ha rimliga förutsättningar att genomföra instruktionsenliga uppgifter samt med god kompetens kunna ta sig an de nya uppgifter som regeringen bestämmer, är det angeläget att anslaget förstärks, eller i vart fall inte minskar reellt.

1. Säkerställande av samlingarnas långsiktiga förvaltning

SHMM har under flera år i budgetunderlagen och i samband med mål- och resultatdialoger m.m. uppmärksammat regeringen på de speciella förutsättningar som gäller för samlingarnas långsiktiga bevarande och förvaltning. Mot denna bakgrund beslutade regeringen i budgetpropositionen för år 2011 att förstärka myndighetens anslag med en miljon kr. Anslagsförstärkningen har bidragit till att möta ökade magasinskostnader i SHM:s fjärrmagasin i Tumba, men har varit otillräcklig för att möta de samlade behoven i samlingsförvaltningen. Som anfördes i SHMM:s budgetunderlag för år 2011 uppgick enbart de *tvingande* kostnadsökningarna till minst 2,5 miljoner kr.

SHMM måste därför återigen uppmärksamma regeringen på situationen vad gäller samlingarnas långsiktiga bevarande. Huvudfrågorna gäller accession av arkeologiska föremål enligt 2 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) samt konservering och föremålsvård av de befintliga samlingarna.

Accession av arkeologiska föremål enligt KML

En instruktionsenlig uppgift för SHMM är att ta om hand de arkeologiska föremål som Riksantikvarieämbetet (RAÄ) beslutar tillföra myndigheten enligt 2 kap. KML. Detta innebär att SHMM löpande tar emot en betydande del av de arkeologiska föremål som framkommer vid arkeologiska undersökningar i landet.

Uppdragsarkeologins mycket kraftiga volymökningar från 1980-talets slut och framåt har fått betydande konsekvenser för föremålshanteringen vid SHMM. Under de senaste två decennierna har det grävts fram lika mycket arkeologiskt material som det dittills tagit museerna 100–150 år att samla in. Fram till andra hälften av 1980-talet omsatte uppdragsarkeologin årligen något tiotal miljoner kronor. Det senaste decenniet har omsättningen legat runt 250 miljoner kronor per år. Den omfattande undersökningsverksamheten, som är resultatet av tillämpning av KML, har alltså genererat mycket stora mängder föremål som tillförts SHMM.

Trots att den uppdragsarkeologiska verksamheten ökat kraftigt har SHMM inte i nödvändig omfattning tillförts ökade resurser för omhändertagandet av det ökade inflödet av föremål. SHMM:s resurser för att ta om hand de arkeologiska föremål som RAÄ beslutar att tillföra myndigheten befinner sig fortfarande på 1980-talsnivå. Detta har lett till att ärendebalansen ökat varje år under en lång följd av år, trots ett omfattande internt arbete med att effektivisera och förenkla fyndhanteringen inom SHMM.

För att mot denna bakgrund åstadkomma en ändamålsenlig samlingsförvaltning, såsom att säkerställa en bättre balans vad gäller accession av föremål till samlingarna, ärendehandläggning, magasinsinredning, hyreskostnader, m.m., är det nödvändigt att myndigheten tillförs ökade resurser. I nuläget bedöms att en förstärkning med minst 2,5 miljoner kr är nödvändig för att myndigheten bättre skall kunna svara för dessa grundläggande uppgifter.

SHMM vill särskilt framhålla att detta är en effekt av ett för myndigheten tvingande regelverk på området.

Vad som ovan framförts aktualiserar frågan om hållbarheten när det gäller det uppdragsarkeologiska systemets kostnadsfördelning. Givet att föremål från arkeologiska underökningar skall tas om hand, vårdas och bevaras i framtiden ser SHMM två möjligheter: antingen tillförs myndigheten löpande ökade resurser över statsbudgeten för att klara detta, eller så vidgas exploatörernas kostnadsansvar till att omfatta även viss fyndhantering vid museerna.

SHMM bedömer det som synnerligen angeläget att regeringen överväger att genomföra en översyn med syfte att säkerställa en hållbar framtida föremålsförvaltning inom ramen för det uppdragsarkeologiska systemet.

Konservering och föremålsvård

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna (SFMV) utför konservering av föremålssamlingar som förvaltas av SHMM. SHMM:s egna konserveringsresurser uppgår till endast 2,4 konservatorstjänster. Som påtalats i tidigare budgetunderlag krävs ökade resurser motsvarande två årsverken (minst 1 miljon kr) för att SHMM skall kunna fullfölja sitt åtagande att leverera material för konservering till SFMV. I denna del hänvisas vidare till vad som anförts i myndighetens budgetunderlag för 2009 och 2010.

SHMM vill framhålla att detta är en fråga av stor betydelse för myndighetens möjligheter att bedriva en ändamålsenlig föremålsvård och i en förlängning att säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande. Inte minst mot bakgrund av att SHMM sedan skiljandet från RAÄ inte längre har några egna resurser för konservering av aktuellt material, då museernas konserveringsresurser vid skiljandet kom att tillföras RAÄ.

Det bör i sammanhanget framhållas att SHMM förvaltar en av Norra Europas största museisamlingar sett till antalet enskilda föremål, omkring 10,5 miljoner. Vård och förvaltning av detta nationellt och internationellt sett mycket omfattande och unika kulturarv är en grundläggande uppgift för Statens historiska museer.

2. Behov av höjd kontokredit

Det ekonomiska utfallet av myndighetens varuförsäljning visar också för 2010 på ett betydande underskott. Det ackumulerade underskottet uppgår nu totalt till ca 4 miljoner kronor, vilket medför försämrad likviditet. SHMM hemställer därför om att myndighetens kontokredit fr.o.m. 2012 höjs till 12 miljoner kronor.

SHMM återkommer senare, enligt villkoren i myndighetens regleringsbrev för 2011, i en särskild skrivelse med en redogörelse för planerade och vidtagna åtgärder för att uppnå full kostnadstäckning i denna del av verksamheten.

Hemställan

Mot bakgrund av vad som anförs ovan hemställer SHMM att regeringen:

- från år 2012 ökar myndighetens anslag med minst 3,5 miljoner kronor för att bidra till att säkerställa rimliga förutsättningar för en hållbar framtida förvaltning av myndighetens samlingar,
- tar initiativ till en översyn av det uppdragsarkeologiska systemet i syfte att skapa förutsättningar för en hållbar framtida föremålsförvaltning,
- från år 2012 höjer myndighetens kontokredit hos Riksgäldskontoret till 12 miljoner kronor.

Finansiering av verksamheten (tkr) - UO 17:08:01, ap.1

	2010 <i>utfall</i>	2011 <i>prognos</i>	2012 <i>beräknat</i>	2013 <i>beräknat</i>	2014 <i>beräknat</i>
Intäkter av anslag					
Statens historiska museer	81 992	83 493	86 993	86 993	86 993
Intäkter av bidrag					
Statens historiska museer	6 500	10 000	10 000	8 500	8 500

Investeringar i anläggningstillgångar	2011	2012	2013	2014
Lån i Riksgäldskontoret, IB	13 293	12 193	10 593	8 993
Nyupplåning, beräknad	3 000	2 500	2 500	1 500
<i>varav</i> för investering i immateriella AT	-	-	500	-
Amorteringar, beräknade	-4 100	-4 100	-4 100	-3 100
Lån i Riksgäldskontoret, UB	12 193	10 593	8 993	7 393
Beslutad/föreslagen låneram	17 000	15 000	15 000	15 000
(beslutad)				
Beräknad räntekostnad	160	175	175	150
Ränteantagande för nyupplåning (%)	1,25%	1,5%	1,8%	1,8%
Finansiering av räntor och amorteringar	4 260	4 275	4 275	3 250

Räntekonto med kredit	2011	2012	2013	2014
Kontokredit - förslag	8 757 (beslutad)	12 000	12 000	11 000

Anslagskredit på ramanslag	2011	2012	2013	2014
UO 17, anslag 28:27, ap. 1 - förslag	2 342 (beslutad)	2 600	2 600	2 600

Intäkter av avgifter och ersättningar					
Verksamhet med full kostnadstäckning	2010 <i>utfall</i>	2011 <i>prognos</i>	2012 <i>beräknat</i>	2013 <i>beräknat</i>	2014 <i>beräknat</i>
Intäkter					
Försäljning av varor	1 931	2 000	1 500	1 200	1 200
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-
<i>Summa</i>	<i>1 931</i>	<i>2 000</i>	<i>1 500</i>	<i>1 200</i>	<i>1 200</i>
Kostnader					
Försäljning av varor	-3 608	-3 000	-2 000	-1 200	-1 200
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-
<i>Summa</i>	<i>-3 608</i>	<i>-3 000</i>	<i>-2 000</i>	<i>-1 200</i>	<i>-1 200</i>
UTFALL	-1 677	-1 000	-500	0	0
Övrig avgiftsbelagd verksamhet - intäkter	2010 <i>utfall</i>	2011 <i>prognos</i>	2012 <i>beräknat</i>	2013 <i>beräknat</i>	2014 <i>beräknat</i>
Intäkter					
Entréer och visningar	3 987	4 100	4 200	4 200	4 200
Övrigt	5 654	5 700	5 800	5 800	5 800
Summa	9 641	9 800	10 000	10 000	10 000